

Esav's (3? 4? 5? 6?) Wives - Minor characters in a major story

<p>When Esau was forty years old, he took to wife Judith daughter of Beeri the Hittite, and Basemath daughter of Elon the Hittite; and they were a source of bitterness to Isaac and Rebekah.</p>	<p>בראשית פרק כו, לד-לה וַיְהִי עֵשָׂו בֶן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּעָרִי הַחִתִּית וְאֶת־בַּשְׂמַת בַּת־אֵילֹן הַחִתִּית: וַתְּהִינָן מִרְתֵּי רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרֵבְקָה: ס</p>
<p>Esau realized that the Canaanite women displeased his father Isaac. So Esau went to Ishmael and took to wife, in addition to the wives he had, Mahalath the daughter of Ishmael son of Abraham, sister of Nebaioth.</p>	<p>בראשית פרק כח, ח-ט וַיֵּרָא עֵשָׂו כִּי רָעוּת בָּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינֵי יִצְחָק אָבִיו: וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל־יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת־מַחֲלַת בַּת־יִשְׁמָעֵאל בַּת־אֲבִרְהָם אַחֹת נְבִיּוֹת עַל־נָשָׂיו לֹא־אִשָּׁה: ס</p>
<p>This is the line of Esau—that is, Edom. Esau took his wives from among the Canaanite women—Adah daughter of Elon the Hittite, and Oholibamah daughter of Anah daughter of Zibeon the Hivite—and also Basemath daughter of Ishmael and sister of Nebaioth. Adah bore to Esau Eliphaz; Basemath bore Reuel; and Oholibamah bore Jeush, Jalam, and Korah. Those were the sons of Esau, who were born to him in the land of Canaan.</p>	<p>בראשית פרק לו, א-ה וְאֵלֶּה תֵּלְדוֹת עֵשָׂו הוּא אֲדוֹם: עֵשָׂו לָקַח אֶת־נָשָׂיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת־עֵדָה בַּת־אֵילֹן הַחִתִּית וְאֶת־אֹהֲלִיבָמָה בַּת־עֵנָה בַּת־צַבְעוֹן הַחִוִּיתִי: וְאֶת־בַּשְׂמַת בַּת־יִשְׁמָעֵאל אַחֹת נְבִיּוֹת: וַתֵּלֶד עֵדָה לְעֵשָׂו אֶת־אֶלְפִיז וּבַשְׂמַת יָלְדָה אֶת־רְעוּאֵל: וְאֹהֲלִיבָמָה יָלְדָה אֶת־יְעוּשׁ וְאֶת־יַעֲלָם וְאֶת־קֹרַח אֵלֶּה בְנֵי עֵשָׂו אֲשֶׁר יָלְדוּ־לוֹ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:</p>

A. Different names, same women - 3 Wives

רש"י פרק כ"ו

לד - בן ארבעים שנה. עֵשָׂו הָיָה נִמְשָׁל לְחִזְרִי, שֶׁנֶּאֱמַר יִכְרַסְמֶנָּה חִזְרִי מִיֶּזֶר (תהילים פ'), הַחִזְרִי הָיָה כְּשֶׁהוּא שׂוֹכֵב, פּוֹשֵׁט טְלָפִיו, לּוֹמֵר רְאוּ שְׂאֵנֵי טְהוֹר; כִּדְ אֵלוּ גּוֹזְלִים וְחוֹמְסִים וּמְרָאִים עֲצָמָם כְּשָׂרִים; כֹּל מִ' שָׁנָה הָיָה עֹשֶׂה צַד נְשִׂים מִתַּחַת בְּעֲלִיָּהוּן וּמַעֲנָה אוֹתָם, כְּשֶׁהָיָה בֶן מ' אָמַר אֲבָא בֶן מ' שָׁנָה נָשָׂא אִשָּׁה, אִף אֲנִי כֵן:
לה - מרת רוח. לְשׁוֹן הַמְרָאוֹת רוּחַ, כְּמוֹ מְמָרִים הֵייתֶם, כֹּל מַעֲשֵׂיהֶן הָיוּ לְהַכְעִיס וּלְעֲצוֹן:

רש"י בראשית פרשת תולדות פרק כח פסוק ט

(ט) אחות נביות - ממשמע שנאמר בת ישמעאל איני יודע שהיא אחות נביות, אלא למדנו שמת ישמעאל משיעדה לעשו קודם נשואיה והשיאה נביות אחיה... על נשיו - הוסיף רשעה על רשעתו, שלא גירש את הראשונות:

רש"י בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ב

(ב) **עדה בת אילון** - היא (לעיל כו לד) בשמת בת אילון, ונקראת בשמת על שם שהיתה מקטרת בשמים לעבודה זרה: **אהליבמה** - היא יהודית, והוא כינה שמה יהודית לומר שהיא כופרת בעבודה זרה כדי להטעות את אביו: בת ענה בת צבעון - אם בת ענה לא בת צבעון, ענה בנו של צבעון, שנאמר (פסוק כד) ואלה בני צבעון ואיה וענה, מלמד שבא צבעון על כלתו אשת ענה ויצאת אהליבמה מבין שניהם והודיעך הכתוב שכולן בני ממזרות היו:

(ג) **בשמת בת ישמעאל** - ולהלן קורא לה מחלת? מצינו באגדת מדרש ספר שמואל ג' מוחלים להן עונותיהן, גר שנתגיר, והעולה לגדלה, והנושא אשה. ולמד הטעם מפאן - לךך נקראת מחלת, שנמחלו עונותיו:

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית פרשת תולדות פרק כז

מו) ותאמר רבקה אל יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת. אלו נשי עשו: אהליבמה נקראת, וחזרה להיקרות יהודית, עדה נקראת, וחזרה להיקרות בשמת להתבשם במעשיה, שנאמר ויקח אשה את יהודית בת בארי החתי ואת בשמת בת אילון החתי (שם כו לד), ולהלן הוא אומר את אהליבמה ואת עדה בת אילון (שם לו ב), לכך נאמר קצתי בחיי מפני בנות חת, שקצה בחייה להדריכן בדרך ישרה, ואם לוקח גם יעקב מבנות חת למה לי חיים:

<p>גור אריה בראשית לו:ב (ב) היא יהודית. ואף על גב דלעיל כתיב (כו, לד) "יהודית בת בארי" הכי נמי היה עשו משנה שם אביה, כי "ענה" היה ידוע שהוא ממזר, ולפיכך אמר עשו שהיתה "בת בארי" (שם), וכן אמר שהיא מזרע חת, כי החוי הוא יותר גרוע מן הכל, שהם ארורים כחויי שהוא נחש, כי זרע חם הם ארורים (לעיל ט, כה), והחויים יותר, והרשע אמר שהיא מזרע החתי:</p>	<p>רבי אליהו מזרחי בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ב (ב) אהליבמה היא יהודית. אף על פי שאהליבמה היא בת ענה וממשפחת החוי, ויהודית היא בת בארי וממשפחת החתי (כו, לד), אף על פי כן מכיון שלא מצינו לעשו שנשא נשים מבנות כנען רק את בשמת ואת יהודית, וכאן כתיב "עשו לקח נשיו" ולא אמר עשו לקח נשים, למדנו שהן הן הנשים האמורות למעלה. וענה הוא בארי, ונתיחס לחתי וחוי כמו שנתיחסה היא לענה ולצבעון, שבאן חתי וחוי על אשה אחת ונולד ממנה צבעון, כמו שבאו צבעון וענה על אשה אחת ונולדה ממנה אהליבמה. והאומר כי עדה היא אחות בשמת ומתה ונשא את אחותה, ואהליבמה אינה יהודית בת בארי, לא ידעתי מה יעשה בפסוק "עשו לקח את נשיו" שפירושו: האמורות למעלה.</p>
---	--

בראשית רבתי פרשת וישלח עמוד 160

עדה בת אילון החתי. עדה שהיתה מקשטת עצמה לזנות כד"א ותעד נזמה (הושע ב' ט"ו). ואת בשמת, שהיתה מבשמת עצמה לזנות.

ד"א למה נקרא שמה עדה, א"ר עזריה למדך הכתוב תפש עשו דרכן של אנשי דור המבול שכל אחד מהם היה לוקח שתי נשים אחת לפריה ורביה וא' לתשמיש, זו שהיתה לפריה ורביה היתה כאלמנה בזויה, וזו שהיתה לתשמיש היה משקה אותה כוס של עקרין שלא תלד והיתה אצלו מקושטת כזונה, הה"ד רועה עקרה לא תלד (איוב כ"ד כ"א). תדע לך שכן הוא, שהרי נאמר בלמד ויקח לו למך שתי נשים שם האחת עדה (ד' י"ט) שהיתה מועדת מביתו, ושם השנית צלה (שם), שהיתה יושבת בצלו. וכן עשו הרשע ולכך קראה עדה שנעדה מביתו. ויהודית בת בארי לקח לתשמיש לכך קראה הכתוב אהליבמה שהיתה יושבת באהל, ולפי שהיתה כאלמנה היתה מקושטת ומתבשמת ועושה צרכיה ממקום אחר. ולמה קראה יהודית שהיה מודה בה שהיתה אשתו. בת בארי שהיתה ממזרת בת זנונים וכתוב ובאר צרה נכריה (משלי כ"ג כ"ז). החתי, שהיתה מניאוף של איש שנאמר היחתה איש אש בחיקו (שם ו' כ"ז). ד"א אהליבמה שהיתה בונה במה לע"ז.

<p>רד"ק על בראשית כ"ו:לד:א ויהי עשו וגו', לא נשא אשה עד שהיה בן ארבעים כמו אביו, והיה מראה את עצמו כדומה לאביו, אבל לא נשמר מבנות כנען כמו שעשה אביו, אלא אשר ישרו בעיניו לקח לו לנשים ולא מדעת אביו, אבל מגדוליהם לקח, כי אחר שמזכיר שמותיהם נראה כי בעלי השם היו ולכבוד יצחק שהיה גדול ונכבד בעיניהם נתנים לו, ולא עשה כן יעקב שלא לקח אשה אלא מדעת אביו ואמו אע"פ שהיה בן ארבעים שנה:</p>	<p>רד"ק בראשית פרק לו פסוק ב (ב) עדה בת אילון - לא זכרה בשם בשמת שזכרה בתחלה, כי שני שמות היו לכל אחד מהן, והרבה נמצאים במקרא כזה; וכן צבעון זכרו למעלה בשם בארי, וכן בשמת זכרה למעלה בשם מחלת: ואת כל בהמתו - שם כלל:</p>
--	--

<p>אברבנאל בראשית פרק כו ואמנם סמך לזה הפסוק ספור נשואי עשו להגיד מרשעתו ורשעת נשיו שעם היות שאבימלך ואחוזת מרעהו ופיכל שר צבאו באו ליצחק לבקש אהבתו וכבדוהו בדבריהם ביראתם מזעמו הנה נשי</p>	<p>בראשית רבה פרשת תולדות פרשה סז רבנן אמרי אם הורגו אני יש שם ועבר יושבין עלי בדין ואומרים לי למה הרגת את אחיך אלא הריני הולך ומתחתן</p>
---	---

<p>עשו לא עשו כן כי להיותם מבנות החתי היו מורת רוח ר"ל כל א' מהן היתה מרת רוח ליצחק ולרבקה ולא היו מתביישו ממנו ולא מרבקה כאנשי גרר ומלכה. גם היה מרשעת עשו שלא היה מוחה בידיהן ומיסר אותן כראוי לכבוד אביו ואמו. ושיצחק לא חשש לכל זה באהבתו את עשו אבל חששה לו רבקה. ואולי גם זה סייעה לעשות מה שעשתה בברכות כמו שיתבאר. ונכתב זה גם כן להודיע החלוף הכפל' שהיה בין זרע יעק' לזרע עשו כי הם מצד אבותיהם היו כמו שנזכר מטבעים שונים ומזגים מתחלפים תכלית החלוף ומצד אמותיהם היו בני עשו פושעים ומורדים כמו שהיו אמותיהם מורת רוח והיו בני יעקב בתכלית השלמות כאמותיהן:</p>	<p>לישמעאל והוא בא ועורר עמו על הבכורה והורגו ואני עומד עליו כגואל הדם והורגו ויורש אני שתי משפחות, הה"ד (יחזקאל לה) יען אמרך את שני הגוים ואת שתי הארצות לי תהיינה וירשונה וה' שם היה, מאן אמר דאמר כן אמר ר' יודן אמר הקדוש ברוך הוא וה' שם היה, א"ר ברכיה כפר עשו ואמר לא אמרת הדא מילתא אמר לו הקדוש ברוך הוא לית את ידע דאנא הוא בודקיהון דלבביא (ירמיה יז) אני ה' חוקר לב.</p>
---	--

B. 4 wives

ספר הישר

<p>מקנה קנינו ולא כל כטושו אשר רכש בחרן כנען. וילך אל ארץ שעיר מסיני יושבי הארץ ויגר שם עשו הוא וכל אשר לו בחרן שעיר: אך מיום ליום ומחדש לחדש יבוא עשו אלציה כנען לראות אביו ואמו ויחחון אל החורים ויתן אל בנותיו לבנות שעיר החורי ויתן אל מרית בתו הגדולה לענה בן זנעון אחות אשתו ואל טועיה נתן לאזר בן בלהן החורי וישב עשו בהר הוא ובניו ויסרו וירבו מאלד. ויהי בשנה השביעית וחמס עטדת יעקב אשר עבד את לבן ויאמר יעקב אל לבן הנה את אשתי כי מלאו ימי עטדתי ויעש לבן כן ויאססו לבן ויעקב את כל אנשי המקום ההוא ועשו להם משחה. ויהי בערב ויבא לבן אל הבית אשר בא יעקב שמה עם אנשי המשחה ויכנה את כל הנרות אשר היו שם בבית ההוא:</p>	<p>עטדה בבית וכשדה. ויהי ברכה ה' בכל אשר ללבן בבית וכשדה. ובשנה הקמיסית משה יהודית בא בארץ אשת עשו בחרן כנען ויבנים לה היו לה כי את בנות. ואלה שמות בנותיה אשר ילדה לעשו שם הגדולה מרית ושם הקטנה טועיה. ויהי כאשר משה יהודית ויקם עשו וילך שיערה ללוד יד בשדה כשעם כשעם. וישב עשו בחרן שעיר ימים רבים. ובשנה הששית לקח עשו את אהליבמה בת ענה. בת זנעון החורי על נשיו. לו לאשה. ויביאה עשו ארצה כנען ויחבר אהליבמה וקלד לעשו את יעוש ואת יעל' ואת קרח בנים שלמה ומהי' מלחמה בימים ההם בחרן-כנען. בין רועי מקנה עשו. ובין רועי מקנה יושבי הארץ הקנעני כי היה מקנה עשו וכטושו רב מאלד משכה. בחרן. כנען בבית אביו ולא יכלה ארץ כנען לשאת. אחותו מסני קניעו. ויהי כראות עשו כי גדלה מלחמתו עם יושבי הארץ הקנעני ויקם ויקח. את נשיו ואת בניו ואת אהליבמה ואת כל אשר לו ואת</p>
---	---

Before telling how Jacob usurped the blessing Isaac promised to Esau, Sefer ha-Yashar (a midrashic work) states that when Esau was forty years old, he married Judith daughter of Beeri son of Aifer the Hittite.²³ Subsequently, after an account of how Jacob received the blessing, Sefer haYashar relates that Esau married Basemath daughter of Elon the Hittite, whom he called Adah because the blessing had been stripped (adah) from him.²⁴ After describing Jacob's flight to Haran, Sefer ha-Yashar notes that Esau married Mahalath daughter of Ishmael.²⁵ Then, during Jacob's fifth year in Haran, Esau's wife Judith daughter of Beeri died; she had borne daughters (named Marzith and Puith) to Esau, but no sons. In the sixth year of Jacob's stay in Haran, Esau married Oholibamah daughter of Anah daughter of Zibeon the Hivite. Esau eventually moved to Oholibamah's place of origin, Mount Seir, where his family intermarried with the native Horites. Sefer haYashar also relates that Esau married off his eldest daughter, Marzith, to Anah son of Zibeon,²⁶ who was his wife's brother.

רשב"ם על בראשית ל"ו:בא

עשו לקח את נשיו מבנות כנען - המדקדק יתן לב כי בפי ראשונה של תולדות יצחק נאמר: יהודית בת בארי החתי. בשמת בת אילון החתי מחלת בת ישמעאל. ובפרשה זו לא הוזכר בת בארי כלל לא שמה ולא שם אביה, אבל אילון וישמעאל אביהן של שתי נשיו הראשונות הוזכרו שהוחלפו שמות הבנות כאשר מצינו בכמה מקומות: בשמת בת אילון נקראת כאן עדה בת אילון ומחלת בת ישמעאל נקראת כאן בשמת. לכן יש לומר יהודית בת בארי מתה בלא בנים אבל בת אילון ובת ישמעאל היו להם בנים המפורשים כאן ואהליבמה בת ענה בת צבעון החוי לקח אח"כ, אחר שהלך לו לשבת בהר שעיר ונתחתן בבני שעיר החוי ככתוב לפנינו, כי אהליבמה היתה בת ענה בת צבעון בן שעיר החורי וגם תמנע פילגש אליפז כתובה שם בבני שעיר. ולפי שאהליבמה אשתו אחרונה הייתה, לפיכך מזכיר אותה ואת בניה בכל הפרשיות האלו לבסוף.

אבן עזרא כו:לד - ובשמת. היא עדה ויש לה ב' שמות ובמקרא נמצאין למאות כן

C.5 wives

רמב"ן בראשית פרק לו פסוק ב

(ב - ג) עדה בת אילון - ... ויתכן לומר כי השתים נשים ההם מתו בלא בנים, אולי נענשו בעבור שהיו מורת רוח ליצחק ולרבקה, ונשא אחות אשתו בת אלון, ואחרת, אהליבמה בת ענה, אבל בת ישמעאל אחות נביות, בעבור שהיה לה שם כעור בלשון הקדש, מחלת, קרא את שמה בשם הנכבד אשר היה לאשתו הראשונה, מלשון בשמים, כי היתה חביבה עליו בעבור שהיתה ממשפחתו, ואיננה רעה בעיני יצחק אביו:

D.6 Wives

פירוש ר' אברהם בן הרמב"ם

כגבה ארזים גבהו¹³; ולפי זה אפשר שיהיה מאמרו ויהי עשו בן ארבעים שנה¹⁴ על נשים אלו עצמן שזכרו כאן ותהיה עדה שזכרה כאן היא בשמת שזכרה שם¹⁵ ולה ב' שמות אלה ולאביה שם אחד אילון (וכן) אהליבמה היא יהודית¹⁶ וענה החוי הוא בארי החתי ושני שמות לה ושני שמות לאביה¹⁷ חתי וחוי שוים כמו שהקדמנו [ובשמת בת ישמעאל שזכרה כאן היא מחלת בת ישמעאל שזכרה שם¹⁸] ואפשר [גם כן]¹⁸ שנשים אלה אינן אותן (הנשים) ואלה השאירו בנים אחריהן ואותן מתו בלא בנים²⁰ והפירוש הראשון קרוב יותר; והקדימה לנו התורה